

Trends in de bosbouw

‘In het bos zijn de wilde dieren
In het bos, in het bos
In het bos zijn de wilde dieren
In het bos’

Wilde dieren en Roodkapje zul je er niet (meer) aantreffen. Recreërende mensen en vrije vogels des te meer. Wat gebeurt er heden ten dage in het bos en in de bosbouw? Aequor sprak met ondernemers in deze sector en bracht de trends in kaart.

Aequor deed en doet arbeidsmarkt-onderzoek onder diverse sectoren in voedsel en leefomgeving. De huidige en toekomstige ontwikkelingen die daaruit kwamen, kunnen gevolgen hebben voor de arbeidsmarkt en dus voor de opleidingen. Het is voor het eerst dat Aequor een dergelijk onderzoek op grote schaal uitvoert. “Momenteel is Land, water en milieu in onderzoek en gemeentelijk groen volgt nog”, zegt Henk Bruggink, sectormanager groene ruimte. “Deze onderzoeken krijgen zeker een vervolg. Over een paar jaar zijn de diverse deelsectoren opnieuw aan de beurt.”

Een van de onderzochte sectoren is de bosbouw. De bedrijfsadviseurs groene ruimte van Aequor praatte met veertig erkende leerbedrijven. Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en provinciale Landschappen plus gemeenten, waterschappen en particulieren. De kernvraag ‘Voldoen de geschoolde medewerkers aan de eisen die bedrijven stellen?’ werd in een gesprek beantwoord. Daarin kwamen meerdere vragen aan de orde (zie kader).

“De branche en de opleidingen werken continu samen, alleen al via de beroepspraktijkvorming van de leerlingen. Praktijkopleider, docent en bedrijfsadviseur zijn alert op de ontwikkelingen in de branche en wisselen die uit.” Zo omschrijft Henk Bruggink de schakels tussen onderwijs en sectoren.

Hij vertelt dat de ontwikkelingen ook in de sectorcommissies worden besproken, hetgeen natuurlijk een link heeft met het actualiseren van de kwalificatiestructuur: “Iets wat voortdurend gaande is.”

Branchevervaging

De bosbouw staat niet bekend om zijn snelle ontwikkelingen. “Bomen groeien langzaam”, zegt Bruggink. Het FSC-keurmerk bijvoorbeeld wordt maar langzaam steeds belangrijker. Toch zijn er wel degelijk trends die snel bovenkomen, zoals de toenemende aandacht voor natuur en landschap en de opkomst van recreatie. Daarnaast is er de flora- en faunawet van 2002. Ondernemers moeten ondermeer rekening houden met de broedperiode van vogels, waardoor sommigen hun werkzaamheden niet meer het hele jaar kunnen uitvoeren.

Om die redenen treedt branchevervaging op. Ondernemers in de bosbouw breiden het dienstenpakket uit. Met bijvoorbeeld onderhoud van groot groen en door zelf in te springen op de recreatiebehoefte, met de organisatie van nordic walking of teambuilding-activiteiten voor bedrijven. Hiertoe zijn ze eveneens genoopt omdat er steeds minder werk is in de bosbouw. Dit komt onder andere door toenemende mechanisering, waardoor efficiënter wordt gewerkt, in grotere gebieden.

Andere eisen

Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor werknemers in de sector. Allereerst hebben ondernemers meer behoefte aan generalisten in plaats van specialisten. De werknemers moeten flexibel en breed inzetbaar zijn, vanwege het bredere dienstenpakket. En vanwege de mechanisering eveneens steeds meer kennis en vaardigheden hebben in techniek en het omgaan met machines. Bruggink: “Generalist zijn betekent dat opgeleiden van niveau 3-4 het beheer en de praktische uitvoering doen en overleg kunnen voeren. Het specialisme zit ‘m nog steeds in de kennis van het hoe, waarom en wanneer, niet per se in het zelf uitvoeren ervan. De markt vraagt én én.” De meeste ondernemers hebben een voorkeur voor medewerkers op mbo 3 of 4 niveau. Maar, opleidingsniveau is niet het belangrijkste. Een nieuwe medewerker moet vooral een gedegen basis

Vragen arbeidsmarkt-onderzoek bosbouw

- Voldoen nieuwe, geschoolde medewerkers aan de eisen?
- Wat verwacht u aan kennis, vaardigheden en houding?
- Welke ontwikkelingen verwacht u in de bosbouw?
- Wat betekent dit voor uw bedrijf en de eisen aan medewerkers?
- Hoe zorgt u dat aan deze functie-eisen voldaan kan worden?
- Komt u aan voldoende geschoolde medewerkers? Hoe?

van vakkennis en vaardigheden hebben en daarnaast zelfstandig, gemotiveerd en flexibel zijn en openstaan voor veranderingen.

Daarnaast worden dus sociale en communicatieve vaardigheden, net als in veel andere sectoren, steeds belangrijker. Een medewerker kan met het publiek omgaan, een rondleiding verzorgen en vragen beantwoorden. Gastheerschap, overigens al een vast onderdeel van het leerprogramma, wordt door de sector als een belangrijke eigenschap gezien.

Bruggink: “De bedrijfseenheid, de mensen die ons vanuit de branche adviseren, herkende de uitkomsten en was blij ze op een rijtje te hebben.”

Uitbesteden

Iets anders is dat werk vaker wordt uitbesteed. Ook enkele overheidsbedrijven huren steeds meer in wat er op een bepaald moment nodig is aan specialisme. Ze besparen op personeelskosten en andere investeringen, waardoor ze flexibel blijven. Bovendien is het niet haalbaar om alle specialismen in huis te hebben. De onderaannemer werkt vaak met uitzendkrachten, het is dan afwachten wat zij voor een vakkennis hebben. Ook zzp-ers** verhuren hun diensten aan onderaannemers. Andere nadelen die de ondernemers noemen zijn dat men minder op elkaar is ingespeeld en er communicatieproblemen tussen ondernemer en uitvoerder kunnen zijn. Bruggink noemt nog als nadeel van de inzet van pure uitvoerders dat deze werken zonder de bijbehorende kennis. “Ze weten minder goed waarmee ze bezig zijn en maken eerder fouten.”

Voor een werknemer in de bosbouw betekent dit dat hij moet kunnen organiseren, managen, toezicht houden en samenwerken met aannemers.

Te wensen

De bevraagde ondernemers verwachten een tekort aan gekwalificeerd personeel in de sector, met name voor (onder)aannemers. Voor hun eigen bedrijf maken ze zich echter niet zoveel zorgen. Er is voldoende aanbod. Als daar onvoldoende opgeleid personeel bij zit, kunnen ze mensen intern opleiden.

Door de toenemende mechanisering wordt er efficiënter gewerkt

De meeste ondernemingen houden goede stagiaires aan door ze een contract aan te bieden.

Voldoen de geschoolde medewerkers aan de eisen die bedrijven stellen? Conclusie van het arbeidsmarktonderzoek is dat lang niet alle ondernemers tevreden zijn met de leerlingen die van school afkomen. Praktijkervaring is belangrijk en daar ontbreekt het ze aan. Ook zijn ze niet zelfstandig genoeg en de vakkennis laat nogal eens te wensen over. Een stevige basis van vakkennis en vaardig-

heden blijft belangrijk, liefst aangevuld met praktijkervaring. Daarnaast zullen medewerkers zich in de richting van de ontwikkelingen moeten kunnen aanpassen. Flexibiliteit, brede inzetbaarheid en gastheerschap zijn essentieel. Daarnaast worden managementvaardigheden voor de wat hogere niveaus belangrijker. □

* Publicatie ‘Arbeidsmarktinformatie voedsel en leefomgeving 2007’, Aequor
** zzp-er: zelfstandige zonder personeel